

Sammendrag af høringen "Hvordan får Danmark kvalificerede tolke?" afholdt på Rigshospitalet den 15. marts 2012

Velkomst v/Carina Graversen, Translatørforeningen, og Thomas Harder, Ja til Sprog

Carina Graversen bød velkommen til Danmarks første offentlige høring om tolkning i et samfund, hvor der er krav til certificering for at kunne bestride alle andre jobs end tolk.

Thomas Harder præsenterede derefter Ja til Sprog, som er et netværk af virksomheder og enkeltpersoner, der er bekymrede for sprogudviklingen i Danmark, og som ønsker at bidrage til at genoprette respekten for sprog som hård kompetence.

Han præsenterede paneldeltagerne, der alle udtalte sig som enkeltpersoner og ikke som repræsentanter for deres respektive institutioner.

Indlæg v/Karen Vitting Andersen, klinikchef, BørneUngeKlinikken, Rigshospitalet

Rigshospitalet giver alle patienter ret til tolkebistand, hvis det skønnes, at patienten har behov herfor. Region Hovedstaden har indgået kontrakt med 4 bureauer, der skal anvendes.

På børneafdelingen kan man i enkelte tilfælde, hvis der er samtykke fra forældrene, anvende et familiemedlem som tolk, hvis der ikke er mulighed for at anvende en rigtig tolk.

Rigshospitalet er også hospital for Færøerne og Grønland. Derfor er der et særligt grønlandsk tolkekontor, og de grønlandske tolke bærer kitler. For færøske patienter kan den færøske patientvejleder også tolke, hvis der er behov for det.

BørneUngeKlinikken behandler mange typer sygdomme, og børnene er meget alvorligt syge.

Har spurgt sine kolleger og fået følgende svar:

- Tolke er ikke altid gode til dansk og kender ofte ikke de medicinske udtryk.
- Tolke går tit i dialog med familien, hvorved lægen bliver sat udenfor.
- Tolke bruger tit 3. person og ikke 1. person som en uddannet tolk ville have gjort.
- Hvis tolken er god, skriver man tolkenummeret ned og beder om samme person næste gang.
- Tolke er ikke altid forberedt på, hvad opgaven går ud på, og de kan derfor blive påvirket følelsesmæssigt. Derfor er der brug for tolke med psykologisk professionalisme. Det nytter ikke, at sundhedspersonalet skal afbryde samtalen for at behandle en tolk, der er psykisk påvirket af den alvorlige sygdom.
- I ambulante forløb bestiller man tolken fra gang til gang, så alle parter er trygge ved tolkesituationen.
- Tolkning er ikke kun termer, men også at kunne håndtere diskretion.

- Certificering kunne måske berolige patienter, så de kan være sikre på, at tolkene er uddannede og har tavshedspligt. De skal have kendskab til medicinske fagudtryk, de skal kunne håndtere det følelsesmæssige ved at være tolke, de skal respektere tavshedspligt, de skal have en professionel tilgang til tolkeopgaverne. De må ikke fortolke og småsnakke med forældrene undervejs.

Klinikchefen er varm tilhænger af certificerede tolke. Det er ikke altid muligt at forberede tolken på opgaven, hvorfor der er behov for professionelle tolke.

Rigshospitalet har nogle rigtig dygtige grønlandske tolke.

Den færøske patientvejleder oplyser og vejleder om patientrettigheder og hjælper med at fjerne sprogbarrierer.

Indlæg v/Ulla Ingerslev, dommer ved Retten i Helsingør

Der er meget stor forskel på tolke i Helsingør og f.eks. på Vestegnen, fordi der er stor forskel i omfanget af sager, hvor der er brug for tolkning. På Vestegnen er der mange flere tolkninger, og mange flere ikke-uddannede tolke.

Alle, der kommer i retten, er påvirket af situationen, og mange er i retten for første gang. Det er en udfordring for retssagens aktører at få budskabet igennem. Ex. Dommer: "Hvor var De på vej hen?". Tiltalte: "Jamen jeg var jo helt alene".

Retsplejeloven siger, at retssproget er dansk, og at man primært skal bruge translatører ved afhøring af personer, som ikke behersker dansk.

Ved retterne må man også spørge sig selv, om man gør det godt nok. Der findes en intern vejledning om tolkning i retten, men ca. halvdelen af juristerne kender den ikke. De har derfor heller ikke kendskab til muligheden for at træffe særlig aftale med tolken.

I straffesager benyttes næsten altid Rigspolitiets tolkeliste, som ikke er nogen særlig god oversigt. Det er et excel-regneark, som man hverken kan søge i eller sortere i for at kigge efter sprog eller uddannelse.

Langt de fleste tolke på Rigspolitiets tolkeliste er ikke-uddannede tolke. Der er i alt 2.800 tolke på listen, hvoraf 2.000 er optaget som "øvrige tolke". Det vides ikke, hvordan de er kommet på listen.

I civile sager er det oftest advokaten, der indkalder en tolk. Domstolene ved ikke, hvor tolkene kommer fra, da advokater ikke har adgang til Rigspolitiets tolkeliste.

På grund af habilitetsproblemer kan familiemedlemmer ikke virke som tolke ved retssager.

Tiltalte mener ikke altid selv, at de har brug for en tolk, men dommeren kan være nødt til at udskyde retsmødet, hvis hun ikke kan forstå tiltalte, selv om han f.eks. har boet i Danmark i 25 år og ikke mener at have behov for tolkning.

Der har også været sager, hvor tolken taler dårligere dansk end tiltalte. En advokat har i et retsmøde i en sag sagt, at han havde haft flere møder med sin klient undervejs og måtte erkende, at der ikke fandtes bedre tolke på markedet. En situation, hvor tolken taler dårligere dansk end tiltalte, skaber utryghed hos dommeren, når der skal idømmes en frihedsstraf.

Der kan under en retssag både opstår sproglige og kulturelle problemer. Ex. det danske ord "sparke" oversættes til nogle sprog med "slå med benene", og det kan derfor give forvirring, hvis ikke man ved det. Der findes heller ikke altid blot én måde at sige tingene på. Der er tolke, som stopper og gør dommeren opmærksom på, at der er problemer med at fortolke, hvilket er i orden, fordi man ved fra de sprog, man selv har kendskab til, at der kan være flere fortolkninger. Somme tider beder tolken om lov til at tilføje en kulturel oplysning til retten. Tolken skal dog ikke fortolke, kun oversætte.

Man kan spørge hvorfor ikke dommeren selv stiller de spørgsmål, der skal til for at få tingene afklaret, men dommeren må ikke stille spørgsmål, der gør, at en tiltalt bliver kendt skyldig.

Domstolsstyrelsen har ikke nogen særlig holdning til tolkning. Styrelsen henviser til sin rapport fra 2003.

Personlig mener dommeren, at en eller anden form for certificering er nødvendig.

Indlæg v/Ben Belkhaoui, direktør og ejer af tolkebureauet Tolkegruppen

Takkede for invitationen til at være med.

Tolkeformidlingsbureauer deltager i udbud fra regioner og kommuner, og der indgås rammeaftaler. Tolkene shopper rundt mellem tolkebureauerne og er mest loyale over for dem, der har de fleste rammeaftaler og de bedste forhold, herunder især pris. En tolks levetid i et tolkebureau er 2-5 år. Tolke kan ikke klare at arbejde som tolk mere end 2-5 år, fordi det er så hårdt.

Det materiale, som kommunerne udsender ved udbud afspejler i høj grad kommunernes og regionernes manglende viden om faget tolkning. Nogle tolkebureauer er i de sidste par år gået ned på kr. 250 pr. time. Dette beløb dækker også transport, feriepenge og den tunge administration (callcenter, software, økonomimedarbejder).

Det er 25-40 % under det, der må betragtes som en ordentlig pris. Tolkebureauernes udgifter lægger pres på priserne, hvilket skaber problemer med tolkningens kvalitet. Derfor er det nødvendigt med certificering.

Beder om at få oprettet en uddannelse, der tager udgangspunkt i de krav, udbyderne stiller. Der skal uddannes voksne og modne mennesker, som har kendskab til det danske samfund, samtidig med at de har et godt kendskab til deres modersmål. Mange af dagens tolke er andengenerationsindvandrere og har langt fra samme indgående kendskab til deres oprindelsesland som deres forældre.

Hvad angår adgangskrav til en tolkeuddannelse: realkompetencer bør også kunne give adgang til uddannelsen - ikke kun dagens stive krav om studentereksamen.

Tolkning er en mundtlig disciplin, der kræver helt andre kvalifikationer end skriftlig oversættelse.

Certificering er den eneste måde, hvorpå vi kan sikre, at vi har de bedste tolke. Der findes så mange sprog – Tolkegruppen klarer 138 sprog. Det kan måske være svært for en person med swahili at komme igennem uddannelsen, men vi må finde en måde at løse det på.

Indlæg v/Bente Jacobsen, ph.d., lektor på Institut for Erhvervskommunikation, Aarhus Universitet

Har undervist og forsket i tolkning i mange år og tolker selv.

Responderer på lægens kommentarer om tolkenes professionalisme. Hvis tolkene havde haft en uddannelse, havde hospitalerne ikke haft de problemer, de har i dag.

Hvad kan man gøre? Man kan starte med at kigge på udlandet.

I Australien, der er en nation af immigranter, blev der for ca. 35 år siden etableret en offentlig virksomhed ved navn NAATI, som tester tolke og oversættere og tilrettelægger kurser for dem, der ikke kan få uddannelsen på universitetet. NAATI er delvist brugerbetalt og delvist offentligt finansieret.

Der er 3 typer tests:

- paraprofessionel
- professionel
- avanceret (opnås som regel kun af dem, der har en kandidatuddannelse bag sig).

En prøve koster 1.900-3.500 kr., alt efter hvad der testes i, f.eks. kun i tolkning, kun i oversættelse eller i både tolkning og oversættelse. Den afholdes i NAATIs lokaler og, hvis det er tolkning, optages tolkningen. Optagelsen sendes derefter ud til bedømmelsespanelet, hvis medlemmer kan sidde i hele Australien eller i udlandet og er eksperter i tolkning og/eller oversættelse eller i det pågældende sprog.

NAATI har en hjemmeside, hvor man kan søge efter tolke og oversættere på forskellige niveauer.

Sverige og Norge har også gjort noget for at løse problemet for mange år siden i modsætning til skiftende danske regeringer, som ikke har været interesseret i at beskæftige sig med det.

I Sverige og Norge har man anerkendt behovet for at sikre, at samfundet til enhver tid skal have de tolke, der er behov for.

I Sverige har man givet penge til Kammerkollegiet (det autoriserende organ) og Stockholms Universitet, som samarbejder. Det samme har man gjort i Norge, hvor der er to universiteter, der uddanner tolke, og en offentlig myndighed, som hedder Integrerings- og Mangfoldighedsdirektoratet, der autoriserer tolke.

I Sverige udbydes der 2 gange om året tolketest i 10 sprog. Hvilke sprog, afhænger af samfundets behov for tolke. Der kan tilbydes test og certificering i 40 sprog, som er de sprog, man har sprogekspertter til at eksaminere i.

Autorisationen skal fornyes hvert 5. år. Det koster ca. SEK 2.300 at tage en test og få fornyet sin autorisation. Tolke certificeres på 2 niveauer: det almene niveau og det specialiserede niveau, hvor der specialiseres i medicinsk tolkning og/eller retstolkning. Det specialiserede niveau test er på højde med universitetsuddannelsernes eksaminer. De autoriserede tolke får et autorisationskort, som de kan bære, hvis de har lyst.

I Sverige findes der en offentligt tilgængelig tolkeliste. På Kammerkollegiets hjemmeside kan man søge efter en tolk efter geografisk område og fagområde. Ved Stockholms universitet kan man tage en BA i tolkning og oversættelse (vist nok kun i russisk og spansk). Uddannelsen er ikke meget efterspurgt. Til gengæld har man på

folkehøjskolerne en 1-2 årig uddannelse i tolkning. Uddannelsen er under tilsyn fra Stockholms Universitet, der således står som garant for kvaliteten.

I Norge autoriseres tolke af Integrerings- og Mangfoldighedsdirektoratet, der har et offentligt tilgængeligt register med ca. 1.200 tolke i 66 sprog. Der er 5 niveauer. Niveau 5 er tolke, der har taget et grundkursus og bestået en test i norsk og fremmedsproget. Niveau 1 er det højeste og dér optages statsautoriserede translatører, som har tolkeuddannelsen (i Norge får man autorisationen i oversættelse alene).

Man har en 1-årig internetbaseret tolkeuddannelse. Der er stor interesse for og stor efterspørgsel efter denne uddannelse. Man er i gang med at udvikle år 2, og på sigt skal den udbygges til en BA.

Fælles for de 3 lande – Australien, Sverige og Norge – er certificeringsordningen og et offentligt tilgængeligt register.

Dette er også muligt i Danmark, hvor vi kunne oprette en certificeringsordning med 4 niveauer og et offentlig tolkeregister – måske hos den myndighed, der autoriserer. Desuden kunne vi også i første omgang oprette en internetbaseret tolkeuddannelse.

Mellem Århus Universitet og de norske og svenske universiteter er der allerede et eksisterende samarbejde. De norske og svenske erfaringer kan let implementeres i Danmark.

Indlæg v/Özlem Sara Cekic, formand for Folketingets socialudvalg (SF)

Tak for invitationen. Skønt at tage så meget viden med. Opgaven er delt mellem mange ministerier, der kan kaste bolden mellem hinanden.

Har selv tolket siden hun var 10 – har været med mor til læge og med far til fagforeningen. Og har som barn været bitter på de fagpersoner, der ikke spurgte, hvorfor hun tolkede for sine forældre i stedet for at være i skole.

Har selv arbejdet som tolk i en årrække, er rejst rundt i landet og har løst svære opgaver. Desuden har hun som sygeplejerske i psykiatrien samarbejdet med tolke.

Hvordan kan vi løfte denne opgave i fællesskab? Ansvar er nemlig fordelt. Der er nogle ting, som kommuner og regioner kan gøre. Andre ting kan vi som enkeltpersoner (både tolke og tolkebrugere) gøre.

Det er nødvendigt at undervise brugerne om brugen af tolk, bl.a. for at definere, hvis mand tolken er. Mange sundhedspersoner spørger, om tolken er sundhedspersonalets eller patientens mand.

Flere spørgsmål dukker op i den forbindelse:

- Hvorfor skal tolken sidde og vente med patienten i venteværelset og ikke i personalestuen?
- Hvordan placerer man en tolk i lokalet?
- Hvad er retten til at få en tolk?

Det er et spørgsmål om holdningsændring. Ofte dukker spørgsmålet op: "Hvorfor skal man bruge en tolk?" Svaret er: "Hvis der ikke bruges tolk, kan det få fatale konsekvenser."

Har i mangfoldighedsnetværket mødt holdningen om, det ikke snart var på tide, at udlændingen får lært dansk.

Eksempel fra tiden på Rigshospitalet, hvor tolken sagde til patientens mand, at patienten var på vej til en gynækologisk undersøgelse, mens hun i virkeligheden skulle steriliseres.

Vigtige beskeder til patienten skal formidles ordentligt og via gode tolke.

Men det er svært at finde gode tolke til alle sprog. Desuden er holdningen den, at det er besværligt at bestille tolk, og mange tror, at det går fra sygehuspersonalet kursusbudget, hvis man gør det.

For få år siden var hver 6. patient af anden etnisk baggrund, først og fremmest: tyrkisk, pakistansk, arabisk, farsi. Når man på Rigshospitalet har ansat grønlandske tolke, hvorfor ansætter man f.eks. ikke en tyrkisk tolk? Der er også muligheder for teletolkning.

Hvad kan man gøre?

Hver gang det har været diskuteret politisk, har indstillingen været, at folk kan lære dansk. Derfor indførtes tolkegebyret (tolkeloven), som heldigvis er afskaffet igen.

Det er en god idé at oprette en certificeringsordning, men der skal også oprettes en uddannelse.

Men vi kan også forpligte kommuner og regioner til at lave en tolkevejledning. F.eks. bør der ikke anvendes børn til tolkning.

Vi mangler et overblik over behovet for tolkning i Danmark hos politi, domstole og sundhedsvæsenet. Det er nødvendigt at skaffe os overblik over dette behov.

Vil kontakte Sundheds-, Social- og Justitsministeriet for at undersøge mulighederne for at skabe et tværministerielt overblik.

Det bør forbydes at lade børn tolke. Børn har et loyalitetsproblem over for deres forældre, de kan ikke tolke, og de bliver selv meget påvirket følelsesmæssigt. Man har som barn svært ved at sige nej til at gå med sin mor til lægen, fordi hun ellers ikke får gjort noget ved sine smerter - selvom det lige var den dag, man skulle spille basket i skolen.

Har tidligere foreslået forbud mod børnetolkning, men ingen andre partier støttede det. Især i akutte situationer er det en katastrofe at bruge børn som tolke. Det har store psykiske negative konsekvenser at skulle formidle oplysninger, som man ikke ved, hvad indebærer.

I må gerne bruge mig til at få gjort noget ved problemet. Men der skal også ske en holdningsændring derude, hvor tingene sker.

Tolken skal behandles som en kollega. Dvs. at man har brug for at vide bagefter, hvad var godt og hvad var skidt, og man har brug for at vide, hvad man skal ind til, på forhånd.

Der er generelt et behov for en holdningsændring.

Thomas Harder nævnte, at vi i Danmark bruger et stort beløb på tolkning, uden at nogen ved, hvor mange penge, der er tale om, og uden tjek af kvalitet.

Spørgsmål og kommentarer fra salen

Johanne Smidt-Nielsen, MF, Enhedslisten, spurgte til regeringens holdning til spørgsmålet.

Özlem Sara Cekic svarede, at hun ikke er minister, men har talt med Anne Baastrup om at få løst problemet.

Hanne Meier, koordinator for de grønlandske tolke, gjorde opmærksom på, at de grønlandske tolke ikke længere er ansat af Rigshospitalet, men af Grønlands Selvstyre.

Euro Olsen, den færøske patientvejleder, korrigerede også, at hun ikke er ansat af Rigshospitalet, men af det færøske sundhedsvæsen.

Özlem Sara Cekic beklagede, at hun ikke var opdateret med disse oplysninger.

Else Danielsen, grønlandsk tolk, nævnte, at de grønlandske tolke overgik fra ansættelse på Rigshospitalet til ansættelse af det Grønlandske Selvstyre i 2000.

Bodil Martinsen, forsker på Århus Universitet, nævnte, at den nye forskningsrapport er sendt til Justitsministeriet. Der er ikke kommet nogen reaktion på rapporten. Statsadvokaturen har meldt tilbage, at der dem bekendt ikke er problemer. Dommeren har sagt, at der er problemer. Der er ikke begået justitsmord, men der er så alvorlige problemer, at det påvirker retssikkerheden. Der er et stigende behov for retstolkning. I 2010 var der 4.000 sager med tolkning, hvilket er en stigning på 38 % i forhold til 2008.

Özlem Sara Cekic rettede en misforståelse: Der er ikke stor interesse for dette område i Folketinget. Hun og hendes parti interesserer sig imidlertid for det. Alle rapporter (Domstolsstyrelsen, Kommunernes Landsforening) siger, at der er et stigende behov, men vi har ikke noget overordnet overblik over, hvor stort behovet er, og heller ikke over de faktiske udgifter. (Özlem Sara Cekic meddelte her, at hun var nødt til at gå til et andet møde.)

Per Lindegaard Hjorth, formand for Kommunikation & Sprog: Det er katastrofalt at anvende børnetolke. Danmark indfører forbud mod at lade børn sortere flasker i supermarkeder, men ikke mod at lade dem tolke. EU har et direktiv om ret til retstolkning, men direktivet finder ikke anvendelse på Danmark på grund af Danmarks retsforbehold, som bør droppes.

Özlem Sara Cekic opfordrede Per Lindegaard Hjorth til at sende noget på skrift til hende og lovede at arbejde videre med det.

Bente Jacobsen: Der dukker en række spørgsmål op: Skal en tolkeuddannelse koste penge? Det skal være en offentlig finansieret uddannelse, men certificering får man ikke uden at betale i dag. Hvad med jobmuligheder? Det kræver en holdningsændring, at alle vælger at bruge en uddannet tolk.

Thomas Harder spurgte Karen Vitting Andersen og Ulla Ingerslev, om de er trygge ved den tolkning, de får.

Karen Vitting Andersen svarede, at ligesom sygeplejersker og læger skal certificeres, bør tolke også certificeres.

Ulla Ingerslev svarede: Der sker ikke justitsmord, men der er sager, hvor tolkningen giver problemer, og hver sag med problemer er en for mange. Der er behov for bedre uddannede tolke og en større sikkerhed for korrekthed for kommunikationen i retslokalerne. Hun kommenterede prisen: domstolen har ikke indgået rammeaftaler, men betaler de takster, som Justitsministeriet har fastlagt i et cirkulære. Men domstolen ser ikke på priser, når man skal bestille en tolk, dvs. at cirkulæret ikke nødvendigvis gælder for alle situationer. Hvis man ikke kan finde en tolk på Rigspolitiets liste, og den tolk, man finder, kræver et andet beløb, betaler domstolen det.

Johanne Smidt Nielsen: I asylsystemet finder den første asylsamtale sted uden en uddannet tolk. Hvis den blev optaget på bånd, kunne vi undgå, at folk blev afvist, fordi der er begået tolkefejl. Hun ønskede flere oplysninger om teletolkning.

Ben Belkhaoui: Ved teletolkning anvendes et nyt system, kvaliteten er supergod, det er ligesom en videokonference – meget bedre end Skype. Der er intet, der går tabt.

Karen Vitting Andersen: Jeg er ikke helt enig. Den nærkontakt, man har med tolk og familie, når man sidder ved siden hinanden, kan man ikke få med, hvis tolken sidder ved et skrivebord og langdistancetolker. Det bedste er absolut, at man er i samme rum, da der kan gå ting tabt ved teletolkning, som dog kan anvendes i nødstilfælde, ligesom telefontolkning.

Bente Jacobsen: Teletolkning kan være nødvendigt, hvis man ikke kan få en tolk på anden vis. Nævnte ph.d.-undersøgelse, der er i gang i UK, der viser, at der går ting tabt ved videotolkning. Man bruger risikoen for fangeflugt som argument for videotolkning, hvilket er et dårligt argument. Der kan være nogle logistiske forhold, som kan gøre det nødvendigt at bruge teletolkning fx på Grønland.

Ulla Ingerslev: I retsvæsenet bruges der videotolkning for at undgå at skulle køre varetægtsarrestanter til fristforlængelser. Retsplejeloven accepterer videotolkning. Der er ikke udstyr i Helsingør, og hun ved ikke, om andre domstole har udstyr. Hvis valget stod mellem en uddannet tolk på videokonferencen og en ikke-uddannet tolk fysisk i retten, ville domstolen vælge den uddannede videotolk.

Anni Kjær-Andersen, Region Sjælland, der køber tolkeydelser: Virkeligheden er, at det er en stor logistisk øvelse at få den rigtige tolk med det rigtige sprog på det rigtige sted. Regionerne udbyder opgaven. I min region har vi 5 bureauer. I kontrakten lover bureauet at sende en kvalificeret tolk. Mit indtryk er, at bureauerne har deres egen uddannelse. Men det kan være svært at få den perfekte tolk. Det er også svært at få en albansk tolk torsdag kl. 11 på Lolland.

Claus Bentsen, formand for Translatørforeningen: Vi har ikke nogen certificeringsordning ud over translatøruddannelsen. Men en certificeringsordning kunne tage udgangspunkt i translatøruddannelsen.

Peter Vingerhoets, næstformand for Translatørforeningen: Det nytter ikke at have kvalificerede tolke, hvis man ikke bruger dem. Vi har mange translatører og tolke og i mange sprog, men på grund af udlicitering vælges mange translatører og tolke fra, fordi de betragtes som for dyre. Man må konkludere, at kommunerne og sundhedsvæsenet ikke ønsker den kvalitet, som translatører og tolke har at byde på. Visse domstole i Jylland udliciterer tolkeopgaver til tolkebureauer uden offentlig licitation. Det kan dokumenteres, at en tysk, en svensk og en hollandsk translatør er blevet vræget at et sådant tolkebureau til fordel for ikke-uddannede tolke på grund af prisen. Vi translatører og tolke har kvalifikationerne, brug os.

Vivian Bondy, translatør og tolk i engelsk: Jeg blev uddannet i 1970'erne. Vi havde stor succes på arbejdsmarkedet i starten, efter en 6-årig akademisk uddannelse med 22 eksaminer. Har også halv medicinsk embedseksamen og 8 års undervisnings erfaring fra Handelshøjskolen i

København. Det harmer mig, at vi bliver puttet på en liste, som ingen ved eksisterer. Vi er mange veluddannede og velkvalificerede translatører og tolke, men der findes i dag ingen liste med os.

Ben Belkhaoui: Stor respekt for translatører og tolke, men i 90 % af de sprog, vi bruger, findes der ingen translatører. Translatører får Justitsministeriets takster i mit bureau.

Bente Jacobsen: Certificeringsordningen skulle gerne løse mange af de nævnte problemer. Det er nødvendigt at have et offentligt tilgængeligt register, hvor man kan se tolkenes kvalifikationer. Vi mangler translatører i mange sprog.

Ben Belkhaoui: I arabisk er der kun én translatør, og han sørger for, at der ikke bliver uddannet flere.

Flemming Koue, translatør og tolk i tysk, ekstern lektor på CBS, koordinator for translatøreksamen: Det er nødvendigt at præcisere her, at det, der lige er blevet sagt om arabisk, ikke passer.

Line Steffensen, anklager ved Københavns Politi: Politiets erfaring er, at det er meget problematisk at finde tolke i de små sprog. Vi må bruge de tolke vi har, og hvis de ikke kan opfylde certificeringskravene, hvad er så alternativet?

Julien Murhula, tolk: Har boet i Danmark i 9 år og tolket 6 år. Er fra Congo. Der findes ingen autoriseret swahilitolk i Danmark. Vi har brug for uddannelse, og det haster. Tolker for 6 tolkebureauer, Udlændingerservice, politi. Jeg er ikke jurist, men har brug for en ordliste over politiidtryk og asyludtryk. Jeg har ansøgt jobcentret om en tolkeuddannelse, men har fået afslag og har fået tilbudt en IT-uddannelse i stedet.

Tatiana Jessen, psykolog: Pioner i efteruddannelse af tolke i 1970'erne. Dengang var tolkning meget improviseret. Vi vidste ikke, hvilke tolke, vi kunne bruge på behandlingscentre. Men behandlingscentre har efteruddannet tolke, som gennem 30 år er blevet fremragende tolke, selv om de ikke har en universitetsuddannelse.

Vi skal også være opmærksomme på, hvordan vi bruger tolke i tolkesituationen. Samarbejdet mellem bruger og tolk er meget vigtigt. Psykiatrien har brug for en opgradering af samarbejdet med tolke. Der findes kun en dårlig vejledning om brug af tolke i psykiatrien, men den er overfladisk og giver kun retningslinjer for, hvordan man forhindrer tolken i at overskride grænser. Det er forfærdeligt, at udgangspunktet er, at den nødvendige faglighed mistænkeliggøres.

Bente Jacobsen: Vejledning af brugerne i brug af tolke er også vigtig i hele denne proces. Uddannelse af tolke er vigtig, for uddannelse skaber respekt, og manglende uddannelse betyder manglende respekt for arbejdet og dårlig betaling. Får man uddannelse, får man en profession.

Ben Belkhaoui: Ved tolkning for psykologer og psykiatere er det nødvendigt at tale med tolken efter endt opgave, for tolkene er også mennesker.

Om Julien Murhula: Han er en meget dygtig tolk, som har været ansat ved domstolen i Haag, men desværre kan han ikke få den uddannelse, han ønsker.

(Der var støj i rummet, så navnet blev desværre ikke opfattet), MedCom, projektleder for videotolkning i det danske sundhedsvæsen: Tilhænger af bibeholdelse af videotolkning på grund af de store afstande. Der er mulighed for specialisering inden for medicinsk tolkning. Ved videotolkning imødekommes behovet for små sprog ude i de små samfund. Vi kan få de dygtige tolke til ikke at vælge sundhedstolkning fra. De dygtige tolke kan samles i centre. Tolkene kan

debriefes. Lægerne er glade for videotolkning, fordi de slipper for tredje person i rummet, så der kun er lægen og patienten til stede.

Mandana Zarrehparvar: Institut for Menneskerettigheder: Vi har ret til information, og det skal i henhold til Menneskerettighedskonventionen være professionel tolkning, for at sikre lige adgang for alle.

Hvad angår børnetolkning: Børnekonventionen siger, at børn ikke må bruges og misbruges i sådanne situationer. Her lever Danmark ikke op til konventionsforpligtelserne.

Har selv arbejdet som tolk. Er uddannet som social og medicinsk tolk på Handelshøjskolen i København. Der er ikke respekt om os, brugere kender ikke til vores arbejde. Nogle af os gider ikke tolkebureauerne, hvor vi føler os udnyttet. Der er generelt dårlige vilkår for os, det er ikke stimulerende, fordi der ingen respekt er for professionen.

Bitten Christiansen, Forvaltningshøjskolen: Der udbydes en tolkeuddannelse på videregående voksendannelsesniveaue på Forvaltningshøjskolen. Problemet er, at det er svært at rekruttere, fordi uddannelsen er dyr. Uddannelsen er tilrettelagt, så man kan arbejde med flere sprog samtidig. Der er ikke krav om en akademisk uddannelse, men man skal kunne sit sprog. Der er undervisning i etik, sundhed, jura, der er mange forespørgsler, men ingen elever. Der er høj brugerbetaling, men mange opgiver, fordi det er for dyrt (ca. 70.000 kr. om året) med de lønninger, som tolke får.

Thomas Harder: Brugerbetaling afskrækker.

Nina Hamerik, translatør og tolk i fransk: Har i 30 år beskæftiget sig med tolkning og har i mange år lavet uddannelser. Der har også eksisteret en statsprøvet tolkeuddannelse, som slet ikke er blevet nævnt. Tolkeuddannelser er prøvet før. Certificering er meget svær, og oprettelse af et offentligt tilgængeligt register er også en svær sag. Hvad angår de statsprøvede tolke, findes der en håndfuld af dem, men de får ikke de 357 kr. i timen, som de skal have ifølge Justitsministeriets cirkulære. Disse tolke er dygtige, men kan ikke få denne timetakst, selv om de har krav på den.

Silvia Lariani, translatør og tolk i italiensk: Enig om at vi skal have store mål. Er ikke uddannet på CBS, men har selv måttet betale for min uddannelse. Er nu deltidsansat hos Region Hovedstaden og arbejder på en terminologidatabase, der forsøger at lave begrebsforklaringer. Har fået skuffende respons fra politi og sundhedsvæsen ved forespørgsel om ordlister.

Jes Olsen, Tolketjenesten: Der findes seriøse tolkebureauer i Danmark. De bruger mange penge på at efteruddanne tolke. De køber eksterne lærere til at undervise tolke. Det er lige blevet sagt i dag, at regionerne vælger os, fordi de har tillid til, at vi gør noget for vores tolke, og at vi sender dygtige tolke. Vi tjekker, at vores tolke er gode nok til deres arbejde. Vi afviser mange ansøgninger fra personer, som vi ikke mener, er dygtige nok.

Afsluttende kommentarer fra panelet

Karen Vitting Andersen: Tak for de mange nye ting, der er sagt i dag. Håber, at der vil blive oprettet en god tolkeuddannelse. Videotolkning er måske værd at holde på.

Ulla Ingerslev: Spændende. Når jeg kommer hjem, vil jeg forsøge at engagere nogen til at tage fat i reglerne om samarbejdet med tolkene. Reglerne findes egentlig, men når vi ikke bruger dem, bør vi måske ruske op i os selv, så tolken får sine pauser, og tolken får mulighed for at forberede sig på forhånd, fordi der kan være ting, man ikke nødvendigvis har som paratviden, selv om man er uddannet. Domstolene er klar over, at der er mange typer tolke. Vi oplever ikke problemer ved hovesprog. Ved engelsk er der desværre det problem, at advokaterne glemmer at vente på tolken.

Ben Belkhaoui: God høring. Stor tak til Nina Hamerik, som har gjort det rigtig godt i rigtig mange år.

Bente Jacobsen: Vi er nødt til at starte et sted. Vi skal bevare optimismen. Derfor foreslår vi en certificeringsordning og en 1-årig internetbaseret tolkeuddannelse. Måske har vi ikke mulighed for at uddanne tolke i alle sprog, men vi kan i hvert fald teste dem ordentligt.

Afrunding ved Thomas Harder